

Recenzja

J. HEINRICHS. 2002. **A taxonomic revision of *Plagiochila* sect. *Hylacoetes*, sect. *Adiantoideae* and sect. *Fuscoluteae* in the Neotropics with a preliminary subdivision of Neotropical *Plagiochilaceae* into nine lineages.** Bryophytorum Bibliotheca, Band 58. 184 + 79 [nienumerowanych] str., 3 ryc., 58 tablic, 2 tabele. Miękka opr., format 14,2 × 22,5 cm. J. Cramer in der Gebrüder Borntraeger Verlagsbuchhandlung, Berlin – Stuttgart. Cena: 70 EURO. ISBN 3-443-62030-2; ISSN 0258-3348 (cała seria).

Plagiochila (Dumort.) Dumort. jest jednym z najbogatszych w gatunki rodzajów mszaków, a na pewno jest największym wśród wątrobowców. Pod nazwą tą opisano ponad 1600 gatunków, ale realna ich liczba jest prawie czterokrotnie mniejsza i szacowana na 400–450 gatunków. Dziesiątkowanie liczby opisanych gatunków i redukcja ich nazw do synonimów nie jest niczym nadzwyczajnym wśród mszaków, ponieważ liczne gatunki odznaczają się nadzwyczajną plastycznością morfologiczną i niezbyt krytyczne podejście do taksonomii wielu badaczy, zwłaszcza dziewiętnastowiecznych, prowadziło często do wielokrotnego opisywania rozmaitych fenotypów tego samego gatunku jako odrębnych gatunków.

Plagiochila jest rodzajem kosmopolitycznym, występującym na wszystkich kontynentach z wyjątkiem Antarktydy. Szczególnym bogactwem odznacza się on w Neotropikach, gdzie jego gatunki należą do pospolitych składników lasów tropikalnych i sięgają po 4000 m n.p.m. Mimo swej pospolitości większość z nich jest słabo poznana od strony taksonomicznej, a odnosi się to zwłaszcza do kompleksu sekcji *Adiantoideae–Fuscoluteae–Superbae*, obejmujących m.in. największe gatunki z tego rodzaju występujące na tym obszarze. Autor omawianej monografii podjął się niezwykle trudnego zadania zrewidowania taksonomicznego tego kompleksu a dodatkowo rewizji klasyfikacji wewnątrzrodzajowej *Plagiochila* w Neotropikach.

Omawiana monografia składa się z dwóch części. Część pierwsza zawiera analizę filogenetyczną badanego rodzaju w oparciu o wyniki badań morfologicznych i fitochemicznych, włącznie z wykorzystaniem metod molekularnych. W jej wyniku autor wyróżnia 9 linii rozwojowych wśród gatunków neotropikalnych, którym nadaje rangę sekcji. Część druga jest rewizją taksonomiczną trzech sekcji: *Hylacoetes* Carl (18 gat.), *Adiantoideae* Lindenb. (4 gat.) i *Fuscoluteae* Carl (8 gat.). Do pierwszej z nich włączone zostały dwa niedawno opisane monotypowe rodzaje: *Steerochila* Inoue i *Szweykowska* Gradst. & M. Rainer. Autor prezentuje tu klasyczną taksonomię na najwyższym światowym poziomie. Wszystkie taksony są bardzo szczegółowo opisane, ich nazwy opatrzone są pełną listą synonimów, które są wzorowo typizowane, a całości dopełniają obszerne dyskusje taksonomiczne, omówienie zmienności, rozmieszczenia geograficznego i ekologii oraz wykazy badanych okazów. Podano także informacje o składzie chemicznym poszczególnych gatunków, o ile takowe istnieją. Nowości taksonomicznych jest bardzo wiele i składają się na nie głównie stwierdzenie konspecyficznego statusu kilkunastu taksonów i nadanie statusu odmian trzem gatunkom.

Prezentowane opracowanie może służyć za model dla nowoczesnych rewizji taksonomicznych. Autor korzysta z wszelkich możliwych źródeł informacji, ale bynajmniej nie fetyszyzuje danych molekularnych i nie nadaje im pierwszorzędnej wartości, jak to się często niestety dzieje. Warto, aby molekularni taksonomowie szczególnie przestudowali tę monografię i zrozumieli, że zaprezentowania nowatorskiej i dobrze udokumentowanej koncepcji klasyfikacyjnej nie wystarczy mieć tylko dostęp do najlepiej nawet wyposażonych laboratoriów analiz molekularnych, ale przede wszystkim trzeba dysponować rozległą wiedzą taksonomiczną i wszechstronną znajomością badanych obiektów. – RYSZARD OCHYRA, ul. Gotańska 15/25, 30-619 Kraków, Polska.